

նմանցընէ քերթողը միակաց այն խրնդութեանն՝ որ կ'ունենան երբոր յետ երկարատե ցամաքութեան մը, որ իրենց հունձքը փճացընելու կը սպառնայ, լերան մը գագաթէն կը տեսնեն որ ծիրանի գօտին ծովուն մէջէն վեր կը բարձրանայ, և երկինքն ալ անոր ակնարկութեանն հպատակելով՝ անձրևաբեր ամպերով կը ծածկուի:

« Զայսօրինակ հրճուէին որդիք Տրոյայ՝ յորմունսն հայրենականս տեսանելով զհաւորն Պենթեսիլէ զծարաւին պատերազմաց: զի յոյս բարեաց ՚ի մարդոյ սիրտ սուղոսկեալ, զծանրութիւն աղիտիցն բառնայ: Սովաւ դոյզն ինչ ջեռանէր և սիրտ վշտահարն Պրիամու՝ բեկեալն ՚ի սպառ: Որպէս որ որ ընդ երկար հարեալ աչաց կտրութեամբ, նուիրականին լուսոյ և կամ մահու անձկայրեաց՝ հանճարեղ ապա ճարտարութեամբ բժշկի կամ դից ուրուք շնորհիւ շամանդաղն յակնողեաց նորա փառատեալ, յարշալուսոյ պայծառութիւն անդրէն հայիցի — ոչ որպէս նրբեմն. — Թէպէտ զերծ ՚ի չարեացն կենդանութիւն իմն զգայ յանձին, այլ հետք խօթութեանն անմեկին են յարտանանց նորա. այսպէս և որդին Լաոմեդոնի տեսանէր զգալուստ ահաւորն Պենթեսիլայ. խնդայր սակաւ մի, այլ գառնանայր և ևս յիշատակաւ որդւոցն կորուսելոց »:

Դերուհնոյն այս տխրախառն ուրախութիւնը սրտաշարժ է, և կուրին նշմանութիւնն ալ տեղւոյն յարմար: Բիսոս որ Կուինտոսի նմանութիւնները խիստ յաճախ են և քովէ քով բարդած. անանկ որ կրնայ ըսուիլ իրեն համարժէքան զՆոմերոնս իսկ աւելի հոմերական է. ասիկայ աշակերտաց և հետեողներու յատուկ բնութիւնն է: Սիանգամայն այս նմանութիւններն երկայն են, և երբեմն զուրկ ՚ի ճշդութենէ: Բայց այս բանս մասամբ գրւչաց յանցանքն ալ կ'երևայ, որովհետև շատ խանգարած են բնագիրը: Երեսուամեայնիւ Կուինտոսի գլխաւոր գեղեցկութիւններէն մէկն ալ իր նմանութիւններն են, որոնց աւելի ընդհանուր առմամբ նայելու է՝ քան թէ մանրամասնաբար բննելով:

Կը շարունակուի:

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Դիւրեմ:

Հենրիկոս տը լա Դուր տ' () վերներ, գերակոմս Դիւրէնի, 1611 տարւոյն սեպտեմբերի 11^ն ծնաւ ՚ի Սէտան, երկրորդ որդի Գուլեօնի դքսին: Պատիկուց զինուորութեան սէր մը երևցուց վրան. տասը տարեկան եղած միջոյր մէկէն մէկալէն լսելով՝ որ պատերազմական աշխատութեանց չէր կըրնար դիմանալ իր տկար կազմուածքը, դնաց ձմեռ ատեն ամբողջ գիշեր մը Սէտանի պարսպին վրայ անցուց, ու առաւօտը թնդանօթի մը սայլին վրայ քնացած գտան զինքը: Ի՞նչ պատերազմասէր եռանդն աւելի գրգռուեցաւ՝ մեծամեծ զօրավարաց վարքերը կարդալով. մասնաւորապէս Դեքսանդրի քաջութիւնները գրաւած էին իր միտքը, և անյագ ախորժով կը կարդար զԿուինտոս Կուրտիոս: Դնողքը իր քեռոյն՝ Կասսաւի Սաւրիտիոս իշխանին քովը խրկեցին զինքը, որ ժամանակին առաջին զօրավարներէն մէկն էր, որպէս զի պատերազմական արուեստը սորվի անկէց: Յետոյ վաշտի մը հրամանատարութիւնը տրուեցաւ իրեն, որով առաջին անգամ Կուինտոսի պատերազմին մէջ մտաւ: Տը Լա Փօրս մարաջախտը, որ պաշարման զօրապետն էր, հրաման տուաւ իր որդւոյն այն մարտկոյն առնելու, որով քաղաքն ապահովապէս իրենց ձեռքը պիտի իյնար. երբ որ անկիւյ չկրցաւ յաջողընել, Դիւրէն տեղն անցաւ ու հանճարեղ յարձակմամբ մը տիրեց անոր:

Երեսուամեայն ետքը՝ ուրիշ շատ պատերազմներու մէջ հանդիսացաւ, ինչպէս Սօլի գղէկին և Պրիզաճ քաղաքին առմանը, և Դուրիի պաշարման միջոյր: Սէն կոտորած տուաւ թշնամեաց ՚ի Սանդալիէ՝ երբոր քաղաքին վրայ կը յարձակէր իր զօրքը. բայց

յանկարծակի վիրաւորուելով ամենէն էական վայրկենին, բռնադատուեցաւ ետքաշուելու: Եւրոպէսի իր քաջութեանը նշաններ թողուց ի Ռուսիլեօն 1642 տարւոյն, և յետաւրիս՝ 1643 տարւոյն:

Յետ տասներեօթը տարի այլ և այլ զօրավարներու ձեռքին տակ ծառայելու, 1644 տարւոյն մարաշախտութեան գաւազանն ընդունեցաւ: Եւս առթիւ Վերմանիոյ բանակին հրամանատարութիւնն իրեն յանձնուեցաւ, որ ըզգեստուց և ձիերու պէտք ունէր: Վիւրէն ամէն պիտոյք հոգալէն ետքը, 7,000 հոգւով Հռենոսն անցաւ, յաղթեց Սէրսի զօրավարին եղբօրը, և Լանկիէնի դքսին կողմը բռնեց, որ յետոյ Սեօն Վոնտէ կոչուեցաւ: 1645ին, Սարիէնտալի պատերազմին մէջ չկրցաւ դէմ դնել թշնամեաց. բայց իրեք ամիս ետքը՝ Եորթլինի պատերազմին մէջ վրէժը հանեց: Եւրոպայի տարին հաստատեց նաև Վրէլի կայսրընտիրն իր իշխանութեան մէջ. հետեւեալ տարին հռչակաւոր եղաւ իր անուանն համար, որովհետև 140 փարսախ տեղ քիչ ժամանակի մէջ քալեցնելով իր զօրքը՝ գաղղիական բանակը միացուց Շուէտաց բանակին հետ, որուն հրամանատարն էր Սրանկէլ զօրապետը, և այնչափ նեղը խոթեց Պաւլերայի դուքսն՝ որ խաղաղութիւն խնդրեց:

Եւրոպայի իշխանը Վաղղիոյ հետ դրած դաշանքը դէմ գործեց, Վիւրէն մեծ յաղթութիւն մը կանգնեց անոր վրայ ի Զումարթալէն, և 1648ին վնասեց զան բոլորովին իր իշխանութեան երկրէն: Եւս ատեն քաղաքական պատերազմ բացուեցաւ Վաղղիոյ մէջ. Պուլեօնի դուքսը կ'ուզէր որ Վիւրէն խորհրդարանին կողմը բռնէ. բայց անիկայ ալ չուզէնալով իր թագաւորին դէմ պատերազմիլ, Հոլանտա գնաց, և երբոր դարձաւ անկից՝ հաստատ միտքը դրած էր արքունեաց թիկունք ըլլալու: Բայց Սազարէն Վերմանիոյ բանակին հրամանատարութիւնը չտալով իրեն, Վիւրէն ալ զայրացած իշխանաց կողմը բռնեց, և քիչ մնաց որ

Սէսանի բանտէն հանէր զանոնք: Եւրոպական կողմնակցութիւնը Տիւբէսի-Բրազլէն մարաշախտը ասպարէզ հանեց, որ մէկ անգամ մը յաղթանակեց Վիւրէնի ի 1650 Ռեզէլի մօտ:

Ինչպէտ յաղթուեցաւ Վիւրէն այս պատերազմիս մէջ, բայց Սպանիացիք այնչափ մեծ համարմունք ստացած էին վրան, որ հարիւր հազար սկուտ խրկեցին իրեն՝ յուսալով որ իշխանները կ'ազատէ. սակայն Վիւրէն ետ խաւրեց այն դրամը, որովհետև ալ կ'ուզէր հաշտուիլ արքունեաց հետ, ինչպէս որ իրօք ըրաւ 1651ին:

Եւրոպական բանակին զօրավարութիւնն իրեն յանձնուելով, թող չտուաւ Վոնտէի զօրաց որ Սուառ գետն անցնին Վերթոյի կամրջին վրայ, և խել մը տեղ հալածեց զանոնք: Վոնտէ իշխանը ջանաց պաշարել արքունական բանակն ի Սիլեօլ-Սէն-Վորթ՝ ընդ մէջ Սէյն և Սաւոնը գետոց. բայց Վիւրէն ճարտարութեամբ թող չտուաւ: 1654 և 55 տարիներուն առաւ զՎոնտէ, Սէն-Սիլեօն և ուրիշ շատ քաղաքներ: 1657ին՝ Սէն-Սիլեօնի և Սարտիք բերդին տիրեց Վրոմուէլի Ենգղիոյ պաշտպանին հետ մէկտեղ: Յետոյ յանձնուեցաւ իրեն երկու աղգաց զօրքերովը Տէօնքէրք քաղաքը պաշարել: Վիւրէն խորտակեց Սպանիացւոց զօրութիւնը Տիւն ըսուած աւազակոյտ տեղը, և անմիջապէս վերջը յաղթական պատերազմաւ մտաւ ի Տէօնքէրք: Եւսպիսի փառաւոր յաղթութեանէ մը ետքը, Վիւրէն հետեւեալ տողերով ծանոյց իր ամուսնոյն ըրած քաջութիւնը. «Թշնամիք մեզի ընդ առաջ եկան, և գոհութիւն Եւտուծոյ՝ յաղթուեցան: Եւսօր բաւական յոգնած եմ, անոր համար բարի գիշեր կը մաղթեմ քեզի, ու հանգչելու կ'երթամ»:

Բիւռ ատենէն Սուրենարտի, Լաբրի և գրեթէ բոլոր իշխանաւոր տիրեց. և այս յաղթութիւնները պատճառ եղան Վիւրէնեանց խաղաղութեանն ընդ մէջ Սպանիոյ և Վաղղիոյ՝ 1659 տա-

բռն : Լսյա երկու տէրութեանց թա-
գաւորներն իրարու հետ տեսնուեցան
Փասիանաց կղզոյն մէջ, և իրենց ար-
քունեաց նշանաւոր անձինքն իրարու
ներկայացուցին : Վիւրէն իր սովորա-
կան ամօթխած բնութեամբը չէր ու-
զեր երևնալ . բայց Փիլիպպոս Բ Սպա-
նիոյ թագաւորը կանչել տուաւ զինքը ,
և ուշադրութեամբ մը վրան նայելէն
ետքը՝ դարձաւ իր քրոջն ու ըսաւ .
« Լսյա մարդը շատ գիշերներ անքուն
անցընել տուաւ ինծի , » :

Երբոր 1667ին պատերազմը նորէն
սկսաւ , Լուդովիկոս Ժ Դ՝ որ բոլոր գաղ-
ղիական բանակաց ընդհանուր մարա-
ջախտ անուաներ էր զՎիւրէն , իրեն
յանձնեց զօրապետութիւնը : Լսյա քաղաքներ
նուաճեց Վիւրէն ի Ֆլան-
տրա , որ հետեւեալ տարին Սպանիա-
ցիք բռնադատուեցան հաշտութիւն
խնդրելու : Լսյա միջոցին էր որ Վիւ-
րէն կալվինականութիւնը թողլով՝ ուղ-
ղափառ եկեղեցւոյ մէջ մտաւ :

Լուդովիկոս Ժ Դ Նիւնտայի դէմ
ալ պատերազմ հրատարակելով , դար-
ձեալ զՎիւրէն ընտրեց ի զօրագլուխ :
Վսանուերկու օրուան մէջ քառասուն
քաղաք առին Վաղղիացիք Նիւնտա-
ցւոց ձեռքէն : Երկրորդ տարին՝ ին-
չուան Պեռլին հալածեց Վիւրէն Պրան-
տէպուրկի կայսրընտիրը , որ Նիւնտա-
ցւոց օգնութեան եկած էր : Լսյա իշ-
խանը թէպէտ յաղթուած՝ այնպիսի սէր
ձգեց Վիւրէնի վրայ , որ իմանալով
թէ իր զօրքէն մէկը Վիւրէնի բանակն
անցեր էր զանիկայ թունաւորելու հա-
մար , մէկէն իմաց տուաւ գաղղիացի
զօրավարին : Երբոր գտնուեցաւ յան-
ցաւորը , Վիւրէնի տուած պատիժն
այս եղաւ՝ որ վռնտեց զան բանակէն :
Երբ վեհանձն բնաւորութիւնը շատ ու-
րիշ առիթներու մէջ ալ ցուցուց . ինչ-
պէս՝ երբոր մեծ քաղքի մը բնակիչքը
հարիւր հազար սկուտ կ'ուզէին ըն-
ծայել իրեն՝ որպէս զի իրենց երկրէն
չանցնի , պատասխան տուաւ՝ թէ որով
հետեւ միտքը դրած չէր հոնտեղէն ան-
ցընելու իր բանակը , անոր համար չէր

կրնար առնել անոնց նուէրը :

Երբոր Լուդովիկոս նուաճեց ըզ-
Ֆրանշ-Վանդէ , Վերմանիոյ կայսե-
րութեան մէջ ահաւոր դաշնակցութի-
ւն կազմուեցաւ այս թագաւորին դէմ :
Վիւրէն , որ Լսակիոյ մէջ էր , որպէս
զի թող չտայ որ թշնամիք իրենց զօրու-
թիւնները միացընեն՝ տասը հազար
հոգւով Նոենոսն անցաւ , չորս օրուան
մէջ 30 փարսախ տեղ քալեց , ջարդեց
Վերմանացիներն ի Սինցայմ , որոնց
հրամանատարներն էին Լուէնի դուքսն
ու Վաբարա , և Սայն գետէն անդին
հալածեց :

Թէպէտ Վիւրէն սովորութիւն ու-
նէր միշտ անձամբ բանակին մէջ մտնա-
լու ու զինուորաց պիտոյքն հոգալու ,
բայց ևս առաւել վերոյիշեալ բազմա-
վաստակ պատերազմէն ետքը , որով
հետեւ ծանր հիւանդութիւն ինկեր էր
զօրաց մէջ : Վրամոց քսակը ձեռքը՝
մէյ մը ասդիս մէյ մը անդին կը վազէր
ու կը խրախուսէր զամէնքը հայրական
խօսքերով : Երբոր ձեռքի ստակը կը
լմննար , դիմացն հանդիպած պաշտօ-
նականներէն փոխ կ'առնէր , և իր հո-
գաբարձուին կը խրկէր զանոնք՝ որ ըս-
տակնին վճարուի :

Բայց սակայն խոստովանելու է որ
այս յետին պատերազմները՝ մէկ կող-
մանէ այնչափ պատիւ չըրին Վիւրէնի ,
որովհետեւ այնպիսի անգթութիւններ
գործեցին Վաղղիացիք Պալատինեան
նահանգին մէջ , որ պատմութեան մէջ
քիչ անգամ նմանը կը հանդիպի . թէ-
պէտ բարձրագոյն հրամանէ ստիպեալ
էր Վիւրէն քանդելու աւերելու այն
երկիրը : Պալատին կայսրընտիրը իր
Սանհայմի դղեկին ծայրէն երկու քա-
ղաք ու քսանհինգ գեղ կրակի մէջ
տեսնելով , յուսահատութիւնը սրտին
վրայ պատեց , և նախատալից նամակով
մը մենամարտութեւ հրաւիրեց զՎիւ-
րէն : Բայց Լուդովիկոս Ժ Դ թող չը-
տուաւ գաղղիացի մարաջախտին՝ ընդու-
նելու անոր հրաւերքը :

Սինցայմի պատերազմէն ետքը՝ գեր-
մանական բանակին մէջ բազմութիւն

նոր զօրաց դալով, Հռենոսն անցան, ու Լւսակիոյ մէջ ձմերեղին: Վիւրէն, որ Լուէն քաջուած էր, յանկարծակի դէկտեմբեր ամսուն մէջ Սօթ լեռնէրէն Լւսակիա անցաւ. յաղթեց Վիւրմանացւոց 'ի Սիւլհոգէն, և քանի մը օրէն վերջը՝ 'ի Վուրքհայմ, և 1675^թ յունուարի 6^թ ստիպեց զանոնք Հռենոսը նորէն անցնելու: Լւս անակնունքի դիպուածը շատ զարմացուց զբոլոր Լարոպա, մանաւանդ երբոր իմացուեցաւ որ Վիւրէն նախանձօտն ու վուայի հրամաններուն դէմ 'ի գլուխ տարեր էր այս մեծ գործը: Լւսն ատեն Սէն նայի խորհրդարանը Վիւրէնի արժանաւոր ախոյեան մը հանեց Վաղղիացւոց առջև, զանուանին Սոնդէգուգուլի: Երբոր այս երկու զօրագլուխները կը պատրաստուէին իրենց քաջութիւնը ցուցնելու Սալցպահ գեղին քովերը, Վիւրէն մարտկոց մը հաստատելու գացած ժամանակը՝ թնդանօթի մը հարուածով մեռաւ, 1675^թ յուլիսի 27^թ, վաթսուներչորս տարուան: Բժաւոր ճերմակ ձիու մը վրայ հեծած էր Վիւրէն՝ երբոր մահաբեր գնտալին եկաւ իրեն: Լւսպիսի ձախող դիպուած մը տեսնելով զաղղիացի զօրավարը, սկսան ետ դարձնել զօրքը: Լւս նահանջը անանկ զայրացուց հին զինուորներն, որ կ'աղաղակէին. «Վիւրէնի ձին միայն բանակին առջև դէք, անիկայ զմեզ յաղթութեան կը տանի», Վիւրէնի մարմինն 'ի Ս. Վիտնեսիոս թաղուեցաւ՝ թագաւորաց դերձմաններուն մէջ. բայց 1806 տաւուոյն Բնկարող զինուորաց եկեղեցին փոխադրուեցաւ:

Սիջակ էր հասակաւ Վիւրէն, և դէմքէն նշանաւոր մարդ մը չէր երևար: Օուարթ էր բնութեամբ, համբերող, քաղցր, և ոչ երբէք ծանր խօսք մը բերնէն ելած է ո՛ր և իցէ առթի մէջ: Պատերազմի մէջ հանդիպած ձախորդութիւններուն ոչ երբէք իր պաշտօնակալները պատճառ կը գնէր, մանաւանդ թէ միսթարական խօսքերով կը քաջալերէր զանոնք: Ետեւութիւնն ան-

ծանօթ էր իրեն, ընդ հակառակն հաստատուն էր բարեկամութեան մէջ: Սիջտ կը ջանար ըրած բարեգործութիւնները ծածկելու. ինչպէս հետեւեալ դիպուածէն ալ կ'երևայ: Պաշտօնակալ մը պատերազմի մը մէջ երկու ձի կորսնցուցած ըլլալով՝ չէր գիտեր ինչ ընելիքը, որովհետեւ այնպիսի վիճակի մէջ էր՝ որ չէր կրնար անոնց տեղ ուրիշ երկու ձի գնել: Վիւրէն երբոր իմացաւ այս բանս՝ իր ձիերէն երկու հատ պարգևեց անոր, բայց ամենայն խստիւ ապսպրելով՝ որ մարդու մը բան չըսէ. «Լպա թէ ոչ, ըսաւ, ամէնքն ալ կու գան ուղելու, ես ալ ամենուն տալու չափ ձի չունիմ», Վատերազմական արուեստին մէջ թէպէտ երբեմն սխալմունքներ ըրաւ, ինչպէս տեսանք, բայց այնպիսի բազմաթիւ մեծ գործերով ալ փայլեցաւ, որ նոյն ժամանակուան առաջին զօրավարը սեպուեցաւ: Վաղղիացիք շատ մեծ համարմունք ու սէր ունէին Վիւրէնի վրայ, ինչպէս որ հետեւեալ երկու գեղեցիկ գովեստներուն մէջ կ'երևայ, զոր հայրենեաց բերնէն երկու պերճախօս քարոզիչներ իբրեւ սիրոյ և մեծարանաց վերջին ողջոյն մը այն նշանաւոր գերեզմանին վրայ հնչեցուցին:

Ման Դիւրենի:

Վուժեաց բօթս այս դառնաղէտ ընդ Վաղղիա համօրէն, որպէս զմէզ թանձրախիտ որ զլոյս երկնից ծածկիցէ, և ելից զամենայն սիրտ իրաւարաւ մահու՝ յարհաւիրս և յերկունս կալեալ զամենեսին: Ինդ լուր մահուն Վիւրէնի, այր ամենայն թուէր իմն տեսանել զսպառսպուռ բեկումն արքայական բանակին, զսահմանս մեր տանակոխ, և կազմ զթշնամիս միսիլ 'ի սիրտ Պետութեանս: Իսկ ապա մոռացեալ զօգուտ հասարակաց, զմահ մեծի առնն աշխարհին ամենեքեան. և ընդ աղէտալին արկած բերանք կոծեցան և աչք հարան յարտասուս: Եմենայն որ փառս

անձին համարէր զիտել ինչ և խօսիլ զկենացն և զառաքինութեանց . զձրի սիրելութենէն առ ամենեւին ասէր որ, այլ ոմն՝ եթէ հիանային ընդ նա բընաւք աննախանձ, և միւսն՝ թէ սարսէին յերեսաց նորա և թշնամիքն անգամառանց իրիք ատելութեան : Բայ մորմոք արքային ընդ մահ նորա և գովաբանութիւնն ի փառս հոյակապ մահացելոյն՝ մեծ ևս են և շքեղագոյն դրուատիք առաքինութեանց նորա : Իցաւ արքային իւրոյ և զիւրն յաւել ժողովուրդն . ընդ քաղաքսն՝ ուստի էանց մարմին նորա՝ զնոյն կիրս էր տեսանել, որ ինչ երբեմն ի պետութեանն Հռովմայ, յածել յերկրէն Բսորոց ի շիրիմս կայսերաց զաճիւնս Վերմանիկէայ : Դիտեալ կային տունք, տխուր և մութ լուծիւն՝ որ զրաւեալն էր զհրապարակս, ի հեծութիւնս և եթքաղաքացեացն բեկանէր . աւագանին սգազգեաց յօժարակամք էին զգագաղսն արկեալ զուսովք՝ տանել քաղաքէ ի քաղաք . քահանայք և միանձունք վառեալք ի նախանձ, զարտասուս իւրեանց և զաղօթս ուղեկից նմա տային . և քաղաքք, առ որս նոր էր տեսարանն դժնդակ, ի բռնագոյն ցաւս լուծանէին քան զուղեկացն, և իբրու այն եթէ ի տես դագաղացն կրկին զնա կորուսանել, անդրէն ի կոծ և յարտասուս հատանէին :

ՄԱՍԻԱՐՈՆ

Երանի Վիւրէն . աղմկեցաւ ամենայն . դեղեկեցաւ բաղդն . լքաւ յաղթութիւն . բարձաւ խաղաղութիւն . թուլացան դաշնակցաց խորհուրդք առաքինի . ի ցաւոց խորտակեցաւ արութիւն վաշտուց, և ի վրիժուց զօրացաւ . անշարժ կայ ճամբարն համօրէն . ընդ կորուստն խոկան վիրաւորք, ոյր եղեն պատճառ, և ոչ զընկալեալ վիրացն : Հարք կիսամահք փութացուցանեն զորդեակսն յաշխարհս մահազրաւ սպարապետին իւրեանց : Բանակն ի կոծ, պաշտէ նմին զմահուն վերջին

պաշտօն, և համբաւ՝ որ սիրէն սփռել ընդ տիեզերս զանցս նորանշան, սրացաւ ելից զԱրոպէ պանծալի վարուք իշխանիս և ի մահուն ողորմ կսկիծ :

Բանի հառաչանք անդէն, քանի՞ն արտասուք, որչափ գովութիւնք հնչեն ընդ քաղաքս և ընդ շէնս : Տեսեալ ուրուք զարտորէիցն աճել, օրհնէ զյիշատակ առնն, յորմէ հնձոցն ակնկալութիւն . և այլ որ որ դեռ ևս յանդորրութեանք զհայրենին ժառանգութիւն, մաղթէ նմին զյաւիտենիցն հանգիստ, որ փրկեաց զնա ի շփոթից և յանգութեանց մարտին . աստ զանմահականն մատուցանեն զպատարագ վասն հոգւոյ նորա, որ ոչ անխայեաց առ օգտի հասարակաց յարիւն իւր և ի կեանս . և այլուր կանգնեն նմին շքեղ դամբարան ի տեղւոյ՝ ուր ակն ունէին ամբառնալ նմա զյաղթականն . այր այր ընտրէ անձին մասն փառաւոր ի չքնաղ վարուց նորա յառնուլ ի դրուատիս, և իւրաքանչիւր հատկեալ ի հառաչանաց իւր և յարտասուաց, հիանայ ընդ անցեալն, ողբայ զառաջակայն և ընդ դալոցն դողայ : Բայսպէս արքայութիւնն համօրէն յուրս համակեալ ընդ մահ պաշտպանին իւրոյ, և մահ առն միոյ և եթ հասարակաց եղեն աղէտք :

ՖԼԵՇԻԷ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հոնոս գետը :

Հոնոս գետին ակունքը Բլպեան լեռներուն մէջ է, որ ի սկզբան իրեք այլ և այլ ձիւղերէ կը բաղկանայ . առաջին վերջէն կու գան կը միանան իւրարու հետ ու կը կազմեն զՀոնոս, որ իր մեծութեանն ու ահեղ տեսքին համար Եւրոպայի գլխաւոր գետերէն մէկը կը համարուի : Հոնոսի քովերէն կը բղկեն նմանապէս Հոնդանոս, Վիլինոյ, Ուայս և Բար գետերն ալ : Բայ վերի յիշած իրեք ձիւղերէն